

Jurij Snoj

Umetnost glasbe v času od Monteverdija do Bacha

Jurij Snoj. *Umetnost glasbe v času od Monteverdija do Bacha*. (Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2017. 632 strani. 37,00 €. ISBN: 978-961-254-998-5.)

Monografija z naslovom *Umetnost glasbe v času od Monteverdija do Bacha* Jurija Snoja je izvirno znanstveno delo, ki prinaša poglobljen prikaz zgodovine evropske umetne glasbe v obdobju baroka.

V zadnjem času je v angleškem in drugih svetovnih jezikih izšlo več znanstvenih monografskih publikacij o glasbi v obdobju baroka,¹ ki dokazujejo, da so poleg parcialnih raziskav potrebni tudi sintetični znanstveni pregledi dogajanja v širših obdobjih, pregledi, ki temeljijo na novih spoznanjih in sodobnejših interpretacijah. V ta krog je nedvomno potrebno uvrstiti tudi zadnje Snojevo delo, ki je obenem prepotrebno nadaljevanje domačega znanstvenega zgodovinopisja. S tem v zvezi se zdi potrebno omeniti pionirsko zgodovino glasbe Vilka Ukmarja,² prevode Primoža Kureta kot tudi posamezne tehtne segmente v razpravah Jožeta Sivca, Eda Škulja, Metode Kokole in drugih.

Zgodovina evropske glasbe kot predmet razpravljanja sestoji v svoji materialni realnosti iz številnih rokopisov, tiskov in njim sočasnih besedil, ki so na svoj način povezana z glasbo, na kar nas v svojem predgovoru opozori že avtor pričujoče monografije. Osrednji problem vseh obsežnejših glasbenozgodovinopisnih orisov je, da ob vsesplošni razpršenosti prizadevanj in pogledov ni splošno priznanega vzorca, kaj šele da bi lahko ta sumarno povzel vse znano. Nedvomno je v zgodovini glasbe veliko takega, česar ni mogoče spregledati, še več pa takega, kar glasbenozgodovinski pregled bodisi zajame bodisi izpusti oz. zaobide. Tako je vsak glasbenozgodovinopisni oris nujno kompilacija različnih glasbenozgodovinskih pregledov, ustreznih monografij in člankov v najrelevantnejši znanstveni enciklopediki. Hkrati pa vsak tehtnejši glasbenozgodovinski prikaz spričo tematske in metodološke razpršenosti sodobnega glasbenozgodovinskega vedenja ne more biti »zgolj« kompilacija.

Avtor pričujoče monografije se dobro zaveda različnosti pogledov in perspektiv, iz katerih se porajajo posamezna glasbenozgodovinopisna vprašanja, in pri presojanju

1 George J. Buelow, *A History of Baroque Music* (Bloomington: Indiana University Press, 2004); Tim Carter in John Butt (ur.), *The Cambridge History of Seventeenth-Century Music* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005); John Walter Hill, *Baroque Music: Music in Western Europe 1580–1750* (New York in London: Norton, 2005); George B. Stauffer (ur.), *The World of Baroque Music: New Perspectives* (Bloomington in Indianapolis: Indiana University Press, 2006); Richard Taruskin, *The Oxford History of Western Music, 2: The Seventeenth and Eighteenth Centuries* (Oxford in New York: Oxford University Press, 2005).

2 Vilko Ukmar, *Glasba v preteklosti* (Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1972).

teh odgovorov omenjene različnosti tudi upošteva. Kot v vseh znanstvenih sintezah je tudi v tej monografiji faktografski segment povzet po ustrezni sodobni znanstveni literaturi (navedeni v dokaj obširni bibliografiji na str. 606–610). Vendar pa delo ni le kompilacija sodobnega znanja, saj v knjigi najdemo številne izvirne odlomke, kot so denimo različni analitično-kritiški prikazi glasbenih del ter komentarji življenj in del skladateljskih osebnosti, ki so plod avtorjevega lastnega raziskovalnega dela. Tako Snój vseskozi spaja sodobno znanstveno védenje z lastnimi analitičnimi raziskavami glasbe iz obdobja baroka.

V vsebinskem smislu ima monografija tri obsežnejše dele: prvi je posvečen epohalnim novostim v italijanski glasbi na prehodu v 17. stoletje; drugi opisuje glasbo v 17. stoletju v štirih glasbeno osrednjih evropskih deželah (Italija, nemške dežele, Francija, Anglija), tretji pa glasbo v prvi polovici 18. stoletja, ko je mogoče opaziti določeno ustalitev internacionalno uveljavljenih žanrov in glasbenih oblik. Opazna je torej tendenca po povezovanju posameznih vsebin v karseda enovito zgodovinsko pripoved. Seveda pa zgodovinsko razpravljanje ni mogoče brez razmejitenih pojmov, zato oblikovno delo sestoji iz devetnajstih poglavij, ki si sledijo v kronološkem vrstnem redu, pri čemer se izmenjujejo opisi dogajanja v štirih omenjenih deželah.

V monografiji se na izviren način prepletajo različne vsebinske sestavine: opisano je glasbeno življenje v posameznih zgodovinskih okoljih (organizacija pomembnih kapel, način funkcioniranja gledališč in gledališkega uprizarjanja itd.). Na to se navezujejo številni prikazi glasbenih žanrov; pojem žanra ima v delu osrednji pomen, saj se razume v ozki povezanosti s funkcijo, ki naj bi jo katera koli glasba v svojem okolju dejansko izpolnjevala. Nadalje avtor prepričljivo opiše posamezne zgodovinske glasbene oblike, njihov nastanek in razvoj. Ker se govori o komponirani glasbi, vsebuje delo prikaze številnih skladateljev; ti so stvarni in usmerjeni v okoliščine, v katerih so skladatelji glasbeno zapolnjevali potrebe svojega okolja. Za razliko od nekaterih primerljivih glasbenozgodovinskih prikazov se torej ne izogiba podrobnejšim glasbeno-teoretičnim razlagam oziroma pojmovanjem, bistvenim za poglobljeno razumevanje posameznih vsebin.

Pri vsakem skladatelju je natančno orisan njegov glasbeni opus, pri čemer je skladno z najnovejšimi glasbenozgodovinskimi smernicami poseben poudarek na žanrski pripadnosti posameznih del. Slednjič vključuje monografija vrsto analitično-kritiških opisov posameznih izbranih kompozicij, ki ilustrirajo glasbene oblike, žanre, pa tudi skladateljske osebnosti. S tem v zvezi pogrešamo prepotrebne ponazoritve z notnimi primeri, ki bi bile bralcu v veliko pomoč pri pojasnitvi oz. konkretizaciji posameznih analitično-teoretskih interpretacij. Seveda pa bi tovrstna dopolnitev še povečala že sedaj precejšen obseg monografije (632 str.) ter odprla Pandorino skrinjico založniških in drugih pravic ter z njimi povezanih zapletov, ki se jim izdajatelji tovrstnih obsežnejših monografskih pregledov običajno želijo izogniti.

Monografija se sicer posveča tematiki, aktualni tako za specialiste kot za širšo strokovno in intelektualno javnost, ki se zanima za glasbo oz. kulturno zgodovino vse od konca 16. pa do sredine 18. stoletja. Poleg za avtorja značilne utemeljevalne preciznosti in sistematike delo odlikuje znanstvena neoporečnost, tako v pogledu metodološke izčiščenosti pri pridobivanju spoznanj kot v vseh elementih znanstvenega sporočanja.

Zanj značilen je svež jezikovni izraz, ki z lahkoto premaguje zadrege, ki se odpirajo pri obravnavi tako široke tematike, segajoče na področja zgodovine, estetike in sociologije glasbe, predvsem pa glasbene teorije, oblikoslovja in analize.

Za vrsto pojmov, o katerih se v slovenščini doslej še ni razpravljalo, avtor prepričljivo najde ustrezne termine. Ob tem Snój v poglavju o ureditvi besedila opozori, da se je dosledno slovenjenje izkazalo za problematično, saj nekaterih imen (npr. tujejezičnih navedkov latinskih liturgičnih besedil, razumljivih le v specifičnem kontekstu latinske liturgije, kot tudi naslovov posameznih opernih in drugih del) strogo vzeto ni mogoče ustrezno prevajati. Tako se vsi naslovi, bodisi tujejezični bodisi poslovenjeni, v monografiji nahajajo v kurzivi. Sicer pa je večina obstoječe glasbenozgodovinske terminologije ponovno preiščljene in medsebojno usklajene. Zavaljo preglednosti bi bilo morda bolje, v kolikor bi bili obe obsežni, sedaj združeni kazali (imensko in stvarno) ločeni. Vendar pa tudi obstoječi sistem bralcu omogoča dokaj enostavno iskanje informacij o posameznih osebah oziroma pojmih. Na koncu bi veljalo pohvaliti tudi likovno-grafični izgled monografije.

Kot prvi celosten prikaz posameznega glasbenozgodovinskega obdobja s strani katerega izmed slovenskih avtorjev bo torej monografija pomembno obogatila študijsko literaturo vseh s starejšo glasbo povezanih predmetov na slovenskih univerzah kot tudi širše.

Jernej Weiss
Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru